

Obsah

Axiomy o dušnosti a Doporučení pro praxi	15
Úvod – Fakta o závažnosti dušnosti	16
<i>Vladimír Vondra</i>	
1 Obecné problémy dušnosti	19
<i>Vladimír Vondra</i>	
1.1 Vnímání (pocitování) dušnosti	19
1.2 Dělení a diagnostika příčin dušnosti	23
1.2.1 Akutní dušnost	24
1.2.2 Chronická dušnost.	25
1.3 Prevalence dušnosti	28
1.3.1 Prevalence dušnosti v obecné populaci	29
1.3.2 Prevalence dušnosti v subpopulacích	31
1.3.3 Prevalence dušnosti u zdravých lidí	35
2 Patofyziologie dušnosti	39
<i>Martin Vízek</i>	
2.1 Centrální nervový systém	40
2.2 Receptory	41
2.2.1 Chemoreceptory	41
2.2.2 Plicní receptory	42
2.2.3 Receptory hrudní stěny	43
2.3 Dušnost při fyzické zátěži	43
2.4 Dušnost a věk	45
2.5 Dušnost a CHOPN	45
3 Dušnost v dětském věku	50
<i>Tereza Doušová, Petr Pohunek</i>	
3.1 Obecný přehled	50
3.2 Respirační příčiny dušnosti u dětí	52
3.2.1 Akutní inspirační dyspnoe	52
3.2.2 Akutní expirační dyspnoe	55
3.2.3 Smíšená dyspnoe	57
3.2.4 Atypické formy dyspnoe	59
3.3 Nerespirační příčiny dušnosti	61
3.3.1 Kardiovaskulární onemocnění	61
3.3.2 Neuromuskulární onemocnění	61
3.3.3 Metabolické poruchy a onemocnění endokrinního systému	62
3.3.4 Hematologická onemocnění.	62

4 Akutní dušnost 64

Jarmila Drábková

4.1 Momenty z patofyziologie akutní dušnosti	65
4.2 Definice a klinický ráz	65
4.2.1 Systémy hodnocení	66
4.3 Etiologie dušnosti	66
4.3.1 Traumatické a netraumatické příčiny	66
4.4 Anamnéza vzniku aktuální dušnosti a její základní projevy . . .	68
4.5 Klinické fyzikální vyšetření	69
4.6 Neodkladný postup	69
4.6.1 Postup při akutní dušnosti	69
4.6.2 Další vyšetření a diagnostika vyvolávající příčiny dušnosti	71
4.7 Diferenciální diagnostika akutní dušnosti	73
4.7.1 Diagnostické postupy	74
4.8 Akutní dušnost – stručný přehled nozologických jednotek a klinických stavů	76
4.9 Specifické obrazy akutní dušnosti a soudobé možnosti	81
4.9.1 Odpojování z umělé plicní ventilace – tzv. weaning.	82
4.9.2 Peroperační dušnost v celkové anestezii	84
4.9.3 Vysoké míšňí poranění a dušnost	84
4.9.4 Nežádoucí účinky látek a přípravků s histaminogenním působením	85
4.10 Ošetřovatelská rehabilitace a fyzioterapie	86
4.11 Dušnost při domácí dlouhodobé oxygenoterapii a domácí umělé plicní ventilaci	89
4.12 Pacienti v kómatu, s vegetativním syndromem, fenomén gasping	90
4.13 Přechod z intenzivní péče na péči paliativní.	90
4.14 Předoperační vyšetření a zhodnocení před plánovanými a neodkladnými výkony	91
4.15 Hospitalizace a směrování do intenzivní péče	91
4.16 Ošetřovatelská intenzivní péče o pacienty s kompromitovaným dýcháním	92
4.17 Významné aktuální novinky.	92

5 Dušnost u chorob oběhového ústrojí 97

Jaromír Chlumský, František Kölbl

5.1 Kvantifikace dušnosti	98
5.2 Kardiální, kardiovaskulární a ostatní příčiny dušnosti.	99
5.2.1 Dušnost u chorob oběhového ústrojí	100
5.3 Prognostický význam kardiální dušnosti	101

5.4 Diagnostika příčin dušnosti	103
5.5 Fyzikální vyšetření	105
5.6 Zobrazovací a laboratorní vyšetření	107
5.7 Léčba kardiální dušnosti	109
5.7.1. Akutní srdeční selhání	109
5.7.2 Léčba chronického srdečního selhávání	110
6 Dušnost u nemocí dýchacích cest	113
6.1 Pacient s akutní dušností na urgentním příjmu:	
Praktický přístup	113
<i>Libor Fila</i>	
6.1.1 Klinické vyšetření	113
6.1.2 Pomocná vyšetření	116
6.1.3 Terapeutické přístupy	121
6.1.4 Akutní srdeční selhání	122
6.1.5 Trombembolická nemoc	123
6.1.6 Akutní exacerbace CHOPN	124
6.1.7 Akutní bronchiální astma	127
6.1.8 Pneumonie	127
6.1.9 Fluidotorax	128
6.1.10 Pneumotorax	128
6.1.11 Obstrukce velkých dýchacích cest	129
6.1.12 Poznámky k některým dalším, méně častým stavům s akutní dušností	129
6.2 Dušnost a chronická obstrukční plicní nemoc	131
<i>Vladimír Koblížek, Kateřina Neumannová</i>	
6.2.1 Příčiny dušnosti	131
6.2.2 Dušnost - symptom	132
6.2.3 Dušnost - prognostický faktor	133
6.2.4 Farmakologická léčba dušnosti - bronchodilatancia (aneb léky pro každého)	135
6.2.5 Farmakologická léčba dušnosti - opiáty (metoda volby u refrakterní dušnosti)	136
6.2.6 Nefarmakologická léčba dušnosti - rehabilitace, elektrická stimulace svalů	136
6.2.7 Nefarmakologická léčba dušnosti - bronchoskopické techniky	139
6.2.8 Nefarmakologická léčba dušnosti - centrální nervový systém postihující metody	140
6.2.9 Nefarmakologická léčba dušnosti - hudba, fototerapie a jiné metody	140

6.3 Význam posuzování dušnosti u respiračních nemocí.	144
<i>Vladimír Vondra</i>	
6.3.1 Kvantitativní hodnocení dušnosti.	144
6.3.2 PRO instrumenty léčby	145
6.3.3 Charakteristiky vybraných kvalitativních testů dušnosti	149
6.3.4 Přehled vybraných testů dušnosti	149
6.3.5 Využití testů dušnosti a testů kvality života při léčbě CHOPN a astmatu	153
6.3.6 Dušnost u astmatu	158
6.3.7 Dušnost u nemocí s restriktivní poruchou plicní ventilace	160
6.3.8 Dušnost u plicního karcinomu	162
7 Dušnost při obezitě a na metabolické jednotce	165
<i>Jiří Charvát</i>	
7.1 Obezita a dušnost	166
7.2 Dušnost u renálních onemocnění	168
7.3 Dušnost a cirhóza jater	171
7.4 Dušnost a akutní dekompenzace diabetes mellitus.	172
7.5 Akutní intoxikace a dušnost	173
8 Dušnost u endokrinních onemocnění	176
<i>Richard Stejskal</i>	
8.1 Štítná žláza	177
8.2 Hypothyreóza	178
8.3 Nadledviny	179
8.4 Hypofýza	179
8.5 Osteoporóza	180
8.6 Obezita	181
8.7 Těhotenství	181
9 Dušnost z pohledu hematologického konziliáře	183
<i>Rudolf Hoffmann</i>	
9.1 Anémie	183
9.1.1 Adaptace na anémii	184
9.1.2 Nejčastější typy anémie	186
9.1.3 Talasemie a další mikrocytární anémie	187
9.1.4 Hemolytická anémie	187
9.1.5 Perniciózní anémie – anémie u autoimunitní gastritidy s poruchou metabolismu vitamínu B12	188
9.1.6 Anémie při zánětlivých stavech a anémie chronických chorob	188

9.1.7 Myelodysplastický syndrom, aplastická anémie	189
9.2 Polyglobulie a polycytémie	189
9.2.1 Klasifikace absolutní erytrocytózy	190
9.2.2 Vyšetření erytrocytózy a polyglobulie	190
9.2.3 Polycythaemia vera	191
9.2.4 Venesekce	192
9.3 Hematoonkologické diagnózy	192
9.4 Tromboembolická nemoc (TEN)	192
9.4.1 Trombofilní stavy	193
9.4.2 Klinický význam trombofilii - diagnóza tromboembolie	193
9.4.3 Stanovení D-dimeru	193
9.4.4 Chronická tromboembolická plicní hypertenze	194
10 Dušnost u onemocnění nervového systému.	196
10.1 Dušnost u akutních neurologických nemocí	196
<i>Hana Magerová</i>	
10.1.1 Myasthenia gravis	197
10.1.2 Guillain-Barré syndrom	200
10.1.3 Cévní mozková příhoda	202
10.2 Chronická dušnost v neurologii	206
<i>Daniel Baumgartner</i>	
10.2.1 Onemocnění motoneuronů	206
10.2.2 Klinické projevy postižení respiračního svalstva u MND	207
10.2.3 Objektivní vyšetření pulmonálních funkcí u pacientů s MND	209
10.2.4 Péče o nemocné s respirační insuficiencí při MND	210
10.2.5 Neuromuskulární onemocnění dětského věku	214
10.2.6 Zhodnocení rizika respiračních komplikací	216
10.2.7 Péče o dětské pacienty s respirační insuficiencí při neuromuskulárním onemocnění	218
11 Dušnost z psychosomatického pohledu	222
<i>Jiří Šimek</i>	
11.1 Vztahy dušnosti k úzkosti a depresi	224
11.2 Doporučení pro praxi	227
12 Dušnost a fyzioterapie	229
<i>Libuše Smolíková</i>	
12.1 Akutní a chronická dušnost	230
12.1.1 Akutní dušnost	230
12.1.2 Chronická dušnost	232

12.2 Příčiny dušnosti z pohledu fyzioterapie	232
12.3 Ovlivnění dušnosti pomocí metod respirační fyzioterapie . . .	233
12.3.1 Relaxační úlevové polohy s odpočinkovým dýcháním.	234
12.3.2 Kontrolované dýchání	236
12.3.3 Ústní brzda	236
12.3.4 Kontrola kašle a huffing	238
12.4 Adaptační procesy dýchání při pohybových aktivitách jako prevence dušnosti	240
12.4.1 Edukace pacienta.	241
12.4.2 Dechové trenážéry	241
12.4.3 Dechová práce	243
12.4.4 Pohybové aktivity jako prostředek adaptace organismu na tělesnou zátěž.	245
12.4.5 Periferní svalová dysfunkce	246
12.5 Hodnocení léčby dušnosti	249

Vladimír Vondra

Souhrn.	251
Summary	251
Slovo o autorovi.	252
Seznam zkratek.	253
Rejstřík	257